

วาระการปฏิรูปที่สำคัญและเร่งด่วน

(๒๗ วาระ) ในปี ๒๕๖๐

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

“เรื่อง การเตรียมการผู้สูงอายุ”

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สารบัญ

วาระการปฏิรูปที่สำคัญและเร่งด่วน (๒๗ วาระ) ในปี ๒๕๖๐ คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม เรื่อง “การเตรียมการผู้สูงอายุ”

หน้า

๑. ข้อเสนอการปฏิรูป เรื่อง “การพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ” ๑
๒. ข้อเสนอการปฏิรูป เรื่อง “การขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ” ๕

วาระการปฏิรูปที่สำคัญและเร่งด่วน (๒๗ วาระ) ในปี ๒๕๖๐
คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม
เรื่อง การเตรียมการผู้สูงอายุ

๑. ข้อเสนอการปฏิรูป เรื่อง “การพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ”

สาระสำคัญของเรื่อง

๑) สภาพปัญหา

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย พบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดหลักประกันทางรายได้ ต้องพึ่งพารายได้จากบุตรเป็นหลัก แม้จะมีเบี้ยยังชีพที่จัดสรรให้ครอบคลุมผู้สูงอายุมากขึ้น ซึ่งเป็นงบประมาณที่ภาครัฐต้องจัดสรรให้ โดยในปี ๒๕๕๘ มีรายจ่ายงบประมาณในส่วนนี้ถึง ๖๑,๐๐๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นแหล่งหลักในการดำรงชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ในอนาคตการพึ่งพารายได้จากบุตรจะยิ่งยากมากขึ้นเนื่องจากการที่ผู้สูงอายุรุ่นต่อ ๆ ไป มีบุตรน้อยลง ขณะเดียวกันภาวะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและการกระจุกตัวของการพัฒนาทำให้คนวัยทำงานต้องออกนอกพื้นที่ไปทำงานในเมืองหรือต่างถิ่น ทิ้งให้ผู้สูงอายุต้องอยู่กันตามลำพัง บ้างก็ต้องแบกภาระในการเลี้ยงดูหลานที่ยังเล็กซึ่งบุตรในวัยแรงงานทิ้งไว้ให้ ในด้านสุขภาพแม้ว่าประชากรไทยผู้สูงอายุจะมีอายุยืนยาวขึ้น แต่พบว่ากลับต้องเผชิญกับการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและตกอยู่ในภาวะทุพพลภาพเพิ่มขึ้น หากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ส่งผลกระทบต่อทั้งตัวผู้สูงอายุเอง ครอบครัว รวมถึงภาครัฐที่จะต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสุขภาพ การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทยเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ การเตรียมความพร้อมของระบบเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ จะทำให้สามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ปัจจุบันผู้สูงอายุได้รับสิทธิประโยชน์ตามที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งกำหนดให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การได้รับบริการทางการแพทย์ และการสาธารณสุขที่จัดไว้โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วเป็นกรณีพิเศษ การสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอาชีพที่เหมาะสม การพัฒนาตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม การยกเว้นค่าเช่าชมสถานที่ของรัฐ การให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกทารุณกรรม หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง การให้คำแนะนำ ปรึกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี และการอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด เช่น การลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตรที่เลี้ยงดูผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่ ซึ่งใกล้ชิดและมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้กฎหมายที่ให้อำนาจให้แก่ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเทศบาลตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุในโอกาสสำคัญต่าง ๆ การให้การสงเคราะห์ การให้งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ แต่การใช้งบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำได้ในวงจำกัด แม้จะพิจารณาว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

มีอำนาจและหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ในทางปฏิบัตินั้นมักพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งเกิดความลังเลและไม่แน่ใจในการดำเนินงานในเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีสาเหตุมาจากกฎหมายแม่บทบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้อย่างกว้าง ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการตามกฎหมายไม่มั่นใจที่จะดำเนินการ จากปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มประสบปัญหาในการดำรงชีวิตและการเข้าถึงบริการสังคมมากกว่ากลุ่มคนวัยอื่นไม่ได้รับการคุ้มครอง ดูแลและส่งเสริมที่เหมาะสมตามกฎหมายต่าง ๆ ที่ระบุได้อย่างเต็มที่ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคมที่บริการสังคมไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อการเข้าถึงได้สะดวกของคนที่มีปัญหาในการดำรงชีวิต

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม จึงได้เสนอรายงาน เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิต ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ” พร้อมร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานและการเบิกจ่ายงบประมาณเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้หลักเกณฑ์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และสอดคล้องกับสิทธิประโยชน์ที่ผู้สูงอายุพึงได้รับ ตามมาตรา ๑๑ ของพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ รวมถึงการเบิกจ่ายงบประมาณได้อย่างถูกต้อง และไม่ถูกสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทักท้วง และเรียกเงินคืน ตลอดจนจัดทำแนวทางปฏิบัติที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุและคนพิการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบ โปร่งใส ตรวจสอบได้

๒) วิธีการปฏิรูปและข้อเสนอแนะ

วิธีการปฏิรูป

คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ได้เสนอวิธีการปฏิรูปเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ” โดยเสนอให้ผลักดันระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานในระดับพื้นที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้กฎหมายที่ให้อำนาจไว้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่ามีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งเกิดความลังเลและไม่แน่ใจในการดำเนินงานในเรื่องการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ โดยมีสาเหตุมาจากกฎหมายแม่บทบัญญัติอำนาจหน้าที่ไว้อย่างกว้าง ๆ ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการตามกฎหมายไม่มั่นใจที่จะดำเนินการ ส่งผลให้ผู้สูงอายุประสบปัญหาการเข้าถึงบริการสังคมมากกว่ากลุ่มคนวัยอื่น ทั้งไม่ได้รับการคุ้มครอง ดูแลและส่งเสริมที่เหมาะสมตามกฎหมายต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในสังคมที่บริการสังคมไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อการเข้าถึงได้สะดวก

ข้อเสนอแนะ

๑. เสนอร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. ให้คณะรัฐมนตรีพิจารณามอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป

๒. ติดตามและประสานความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยในการพิจารณาร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. ที่ผ่านความเห็นชอบจากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ รวมทั้งการจัดทำแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุเพื่อชี้แจงให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบแนวทางการดำเนินงานที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

๓. ผลักดันให้มีการพิจารณาดำเนินการต่อร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. ตามแนวทางที่เหมาะสมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน นับจากวันที่สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศให้ความเห็นชอบ

นอกจากนี้ ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๙ ได้มีการอภิปรายและให้ข้อเสนอแนะในประเด็นสำคัญ เพื่อประกอบแนวทางในการพัฒนากฎระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยสรุป ดังนี้

๑. พิจารณาเพิ่มเติมให้มีผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุซึ่งมีอำนาจในการสั่งการร่วมเป็นคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เพื่อให้สามารถสนับสนุนภารกิจดำเนินการด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพ

๒. ร่างระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ พ.ศ. เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุได้ และช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ซึ่งการแก้ไขปัญหาผู้สูงอายุและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระยะต่อไปนั้น ยังคงมีภารกิจและประเด็นในการดำเนินงานอีกจำนวนมาก และอาจจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงาน ดังนั้นในอนาคตรัฐบาลควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมและเพียงพอต่อการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับพื้นที่

๓. การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่ โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือได้ว่าเป็นหน่วยงานสำคัญในพื้นที่ ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมืออย่างเข้มแข็งกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุแบบองค์รวม ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ และการหนุนเสริมจากหน่วยงานส่วนกลางอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุที่เป็นมาตรฐาน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนเช่น ระบบภูมิสารสนเทศ สนับสนุนในระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ เพื่อช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถใช้ข้อมูลในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุได้อย่างเหมาะสม

๕. การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ ควรนำผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมาช่วยหนุนเสริมการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เช่น การเป็นคลังสมองผู้สูงอายุ เป็นที่ปรึกษา คณะกรรมการต่าง ๆ และการร่วมกันดูแลผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ ซึ่งจะเป็นกำลังหนุนเสริมการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดี รวมถึงเน้นการให้ผู้สูงอายุเป็นพลัง มากกว่าการให้การสงเคราะห์

๖. การดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ ควรพิจารณาดำเนินการในประเด็นการเตรียมความพร้อมของประชาชนในช่วงก่อนเข้าสู่วัยผู้สูงอายุด้วย เพื่อให้มีสุขภาพที่ดี รายได้เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตเมื่อยามสูงวัย

ความคืบหน้า

ข้อเสนอการปฏิรูปผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย คณะรัฐมนตรี (ครม.) สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) และได้มีมติส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยเพื่อดำเนินการแล้ว นอกจากนี้ได้มีหนังสือที่ นร ๐๔๐๕/๑๐๒๖ เรื่อง ข้อเสนอการนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีในสรุปรายงานความคืบหน้าตามประเด็นติดตามเร่งด่วนของคณะกรรมการติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล (คตท.) ระหว่างเดือนตุลาคม – พฤศจิกายน ๒๕๕๙ กลุ่มงานด้านสังคมถึง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยสั่งการให้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หรือสังคมสูงวัยของประเทศไทยให้ครอบคลุมในทุกมิติ “ให้กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ร่วมพิจารณาแก้ไขข้อจำกัดของระเบียบวิธีปฏิบัติเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถขับเคลื่อนดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ปัญหา/อุปสรรคในการขับเคลื่อน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนในการดำเนินการแก้ไขหรือ ออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนเร่งด่วนภายใน ๑ ปี

ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์” ร่วมพิจารณาแก้ไขข้อจำกัดของระเบียบวิธีปฏิบัติเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถขับเคลื่อนดำเนินงานเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม พร้อมทั้ง ออกระเบียบที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้โดยเร็ว

๒. ข้อเสนอการปฏิรูป เรื่อง “การขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ”

สาระสำคัญของเรื่อง

๑) สภาพปัญหา

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Ageing Society) ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นมา โดย ๑ ใน ๑๐ ของประชากรไทยเป็นประชากรที่มีอายุเกินกว่า ๖๐ ปีขึ้นไป และคาดว่าประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) ในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ คือ อีก ๖ ปีข้างหน้า ประชากรสูงอายุจะมีถึง ๑ ใน ๕ และเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super Aged Society) และในอีก ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๗๘) โดยประมาณการว่าจะมีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มเป็นร้อยละ ๓๐ ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งนี้ในปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๕๙ ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวนประมาณ ๑๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๕ ของประชากรทั้งหมด ทั้งนี้เมื่อจำแนกประเภทผู้สูงอายุพบว่า มีผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่ดูแลตัวเองได้โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น ร้อยละ ๗๙.๕ โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ ๖๐ – ๖๙ ปี มีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งผู้อื่นในบางกิจกรรมของกิจวัตรประจำวันร้อยละ ๑๙ โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยมากกว่า ๘๐ ปี และมีผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาผู้อื่นทั้งหมดร้อยละ ๑.๕ โดยส่วนใหญ่อยู่ในวัยมากกว่า ๘๐ ปี เห็นได้ว่าผู้สูงอายุไทยส่วนใหญ่ยังเป็นผู้สูงอายุที่ยังมีความสามารถดำเนินชีวิตได้โดยไม่ต้องมีผู้ดูแล หรือยังสามารถเป็นพลังของสังคมได้ อย่างไรก็ตามในช่วงที่ผ่านมาการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมของสังคมต่อสถานการณ์สังคมผู้สูงอายุที่ประเทศไทยกำลังเผชิญนั้นยังไม่เพียงพอ ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายในการสนับสนุนให้มีมาตรการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย เพื่อให้ผู้สูงอายุปัจจุบันและประชากรไทยที่จะเข้าสู่วัยสูงอายุในอนาคตมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงจัดให้มีระบบรองรับการดูแลผู้สูงอายุทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังสามารถพึ่งตนเองได้ และการจัดระบบการดูแลระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพา โดยสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากงบเหมาจ่ายรายหัวปกติภายใต้หลักประกันสุขภาพในวงเงินงบประมาณ ๖๐๐ ล้านบาท สำหรับดูแลสุขภาพผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ซึ่งในปี ๒๕๕๙ มีเป้าหมายครอบคลุมผู้สูงอายุ ๑๐๐,๐๐๐ รายในพื้นที่ ๑,๐๐๐ ตำบล และขยายให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ต่อไป ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจัดระบบดูแลผู้สูงอายุนี้ดำเนินการโดยหน่วยงานทั้งระดับกระทรวงในส่วนกลางและหน่วยงานในระดับพื้นที่ แต่ยังคงต้องมีการพัฒนากลไกความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รัฐบาลจึงมีนโยบายให้กระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง บูรณาการงานบริการภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในระดับพื้นที่อำเภอและตำบลในทุกจังหวัดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม ภายใต้กรอบนโยบายประชารัฐ และการดำเนินโครงการความร่วมมือ “รัฐ ราษฎร์ ร่วมใจ ห่วงใยผู้สูงอายุ” รวมทั้งสนับสนุนและขับเคลื่อนการปฏิรูปให้ภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยอาศัยกลไกการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ในพื้นที่ เพื่อให้เกิดต้นแบบงานบูรณาการด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพ

๒) วิธีการปฏิรูปและข้อเสนอแนะ

วิธีการปฏิรูป

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) รับผิดชอบโดยกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มีแนวทางการดำเนินงานบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ภายใต้นโยบายประชารัฐ โครงการ “รัฐ ราษฎร์ ห่วงใย ดูแลผู้สูงอายุ” มีการดำเนินงานในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในระดับชุมชนท้องถิ่น จึงได้สรุปผลการวิเคราะห์และแนวทางการดำเนินงานเพื่อหนุนเสริมขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพ และผลักดันให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

มีเป้าหมายสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุ เพื่อตอบสนองกิจกรรมที่สำคัญของกลุ่มโดยเฉพาะการพัฒนาคุณภาพชีวิต ต่อยอดการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อให้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ และภาคประชาชน ทำให้การดำเนินงานด้านการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในพื้นที่ที่มีความครอบคลุมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

โดยการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเป็นหน่วยงาน หรือเครือข่ายของรัฐในการขยายหน้าที่ลงไปให้บริการประชาชน แต่เป็นการดำเนินงานในการสนับสนุนให้ภาคประชาชน มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งส่งเสริมบทบาทสำคัญให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในเชิงกิจกรรม โดยสถานที่ในการดำเนินการของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) เป็นไปตามความต้องการและความพร้อมของแต่ละพื้นที่

วัตถุประสงค์สำคัญของการปฏิรูปจึงมุ่งเน้นในการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญและขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อเป็นการขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และขยายผลต่อไปยังพื้นที่ต่าง ๆ อย่างเข้มแข็งเป็นการลดภาระการดำเนินงานงบประมาณของภาครัฐได้อย่างเป็นรูปธรรม และทำให้ผู้สูงอายุได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะ

๑. สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ในแต่ละพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง โดยพัฒนารูปแบบและกลไกในการทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์กลางการประสานงานดำเนินงานในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ

๒. ส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในลักษณะของการสนับสนุนการดำเนินงานของภาคประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้ภาคประชาชนมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านการดูแลคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในพื้นที่ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่น

ความคืบหน้า

ความก้าวหน้าการขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สรุปรสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการผู้สูงอายุ ได้เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดทำ MOU ลงนามข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นการบูรณาการภาคีเครือข่าย ๑๗ หน่วยงาน ได้แก่ ๑. กรมกิจการผู้สูงอายุ ๒. กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ๓. กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ๔. กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ๕. กรมการแพทย์ ๖. กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ๗. กรมสุขภาพจิต ๘. กรมอนามัย ๙. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ๑๐. สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ๑๑. การเคหะแห่งชาติ ๑๒. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ๑๓. กองทุนการออมแห่งชาติ ๑๔. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ๑๕. สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ๑๖. สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย ๑๗. กรมการจัดหางาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครอบคลุม ทั้ง ๔ มิติ คือ

๑) ด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุต้องการมีงานทำร้อยละ ๓๔.๖ จึงมุ่งเน้น การสร้างหลักประกันรายได้ สร้างกลไกการออม ขยายโอกาสการทำงานสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งภาครัฐและเอกชน และสนับสนุนให้มีการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง

๒) ด้านสังคม ผู้สูงอายุต้องอยู่ในสังคมอย่างมีความมั่นคงได้รับการยอมรับจากสังคม ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิที่พึงได้จากกฎหมายมีการรวมกลุ่มจัดกิจกรรม และมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน ในการพัฒนาสังคม

๓) ด้านสุขภาพ สุขภาพที่ดี ทั้งกาย จิต และปัญญา ทำให้ผู้สูงอายุเกิดสมดุลชีวิต

๔) ด้านสิ่งแวดล้อมและบริการสาธารณะ โดยการสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการสร้างชุมชนที่น่าอยู่ โดยซ่อม/สร้างบ้านให้ผู้สูงอายุ การเยี่ยมและดูแลผู้ป่วยติดเตียง และการบริการสาธารณะที่ปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ กรมกิจการผู้สูงอายุจึงได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการบูรณาการและหนุนเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้ง ๔ มิติ ในรูปแบบโรงเรียนผู้สูงอายุให้ครอบคลุม ทั่วประเทศ ในใช้พื้นที่ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ (ศพส.) ๑๒ แห่ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ๘๗๙ แห่ง กรุงเทพมหานคร ๕๐ เขต และพื้นที่ขยายผลศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ที่จะร่วมบูรณาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.) จำนวน ๑,๗๕๒ ตำบล ซึ่งในปี ๒๕๖๑ จะครอบคลุม ๓,๐๐๐ ตำบล และครบ ๗,๒๕๕ ตำบล ภายใน ๔ ปี รวมทั้งมีกองทุน ๔ กองทุนเป็นเครื่องมือ คือ กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกองทุนการออมแห่งชาติ ตลอดจนมีกลไกขับเคลื่อนจากคณะทำงานขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ชมรมผู้สูงอายุ ๒๗,๐๐๐ ชมรม และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ๘๐,๐๐๐ คน

๒. กรมกิจการผู้สูงอายุ มีนโยบายให้นำโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไปขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อให้ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เกิดความเข้มแข็งและมีกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ โรงเรียนผู้สูงอายุ การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนา

ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว การส่งเสริมสิทธิผู้สูงอายุและการคุ้มครองผู้สูงอายุ การสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก เป็นต้น โดยอาศัยกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชมรมผู้สูงอายุ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และผู้สูงอายุในพื้นที่ เป็นต้น

๓. กรมกิจการผู้สูงอายุ จัดทำคำของบประมาณในปี ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔ (งบบูรณาการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุ) ขยายผลการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ให้ครอบคลุมทุกตำบลใน ๗,๒๕๕ แห่ง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ครอบคลุมในระดับพื้นที่ตำบลทุกชุมชน คัดเลือกศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ต้นแบบการบูรณาการใน ๗๖ จังหวัด เพื่อให้เป็นต้นแบบในการขยายผล พร้อมทั้งจัดให้มีการจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อเป็นต้นแบบในการขยายผล พร้อมทั้งจัดให้มีการจ้างเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการประสานงานการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ในระดับพื้นที่ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

๔. กรมกิจการผู้สูงอายุ มีนโยบายยกฐานะศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง ที่ให้ความดูแลผู้สูงอายุในศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดและจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในชุมชน เป็นสถาบันที่มีทั้งการดูแลผู้สูงอายุและมีการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุในชุมชน โดยมีแผนฝึกอบรมให้กับศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุ ๑๒ แห่ง ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ ๘๗๙ แห่ง กรุงเทพมหานคร ๕๐ เขต และพื้นที่ขยายผลศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ที่จะร่วมบูรณาการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สป.สช.) จำนวน ๑,๗๕๒ ตำบล ซึ่งในปี ๒๕๖๑ จะครอบคลุม ๓,๐๐๐ ตำบล และครบ ๗,๒๕๕ ตำบล ภายใน ๔ ปี รวมทั้งมีกองทุน ๔ กองทุนเป็นเครื่องมือ คือ กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และกองทุนการออมแห่งชาติ ตลอดจนมีกลไกขับเคลื่อนจากคณะทำงานขับเคลื่อนงานผู้สูงอายุในระดับจังหวัด ชมรมผู้สูงอายุ ๒๗,๐๐๐ ชมรม และอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ ๘๐,๐๐๐ คน

ปัญหา/อุปสรรคในการขับเคลื่อน

การจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) ยังไม่มีความครอบคลุมทุกพื้นที่ และการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในท้องถิ่นยังมีข้อจำกัดในเรื่องของกฎระเบียบที่ไม่สามารถเอื้อให้ดำเนินการได้อย่างเต็มรูปแบบ

ข้อเสนอแนะในการขับเคลื่อนเร่งด่วนภายใน ๑ ปี

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส.) จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการงานด้านผู้สูงอายุร่วมกัน อย่างเป็นทางการ โดยใช้กลไกของท้องถิ่นเป็นตัวขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ จึงจำเป็นที่จะต้องแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุของท้องถิ่นให้มีความชัดเจน เมื่อได้ข้อสรุปแล้วก็จะนำไปสู่การเชื่อมโยงเรื่องการขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ซึ่งมุ่งเน้นให้มีการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ (ศพอส.) ในแต่ละพื้นที่ให้มีความเข้มแข็ง พัฒนารูปแบบและกลไกในการทำหน้าที่

สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาศูนย์กลางการประสานการดำเนินงานในระดับพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ บูรณาการ การดำเนินงานเรื่องผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ โดยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญในการ ดำเนินงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และสามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามระเบียบ กฎหมาย

บทสรุป

ข้อเสนอการปฏิรูปเกี่ยวกับวาระการปฏิรูปที่สำคัญและเร่งด่วน (๒๗ วาระ) ในปี ๒๕๖๐ เรื่อง “การเตรียมการผู้สูงอายุ” โดยข้อเสนอการปฏิรูปของคณะกรรมการวิชาการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านสังคม เรื่อง “การพัฒนากฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการ พัฒนาคุณภาพชีวิตและดูแลผู้สูงอายุ” เป็นเรื่องสำคัญที่จะนำไปสู่การสนับสนุนการดำเนินงานด้านการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้มีความคล่องตัว และมีกฎ ระเบียบรองรับการดำเนินงานที่ชัดเจน นำไปสู่ความเชื่อมโยงให้เกิดแนวทางการดำเนินงานด้าน ผู้สูงอายุในระดับพื้นที่ พร้อมทั้งส่งเสริมให้มี “การขับเคลื่อนต้นแบบงานบูรณาการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ” ซึ่งมีท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

หากข้อเสนอการปฏิรูปทั้ง ๒ เรื่องได้รับการผลักดันให้มีความเป็นรูปธรรม ก็จะทำให้เกิด แนวทางการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุที่เป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมการรองรับระบบสังคมสูงวัยของประเทศไทยได้ต่อไป